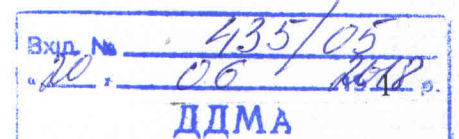

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Мирошніченко Ганни Борисівни на тему «Стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. Розвиток товарно-грошових відносин, реформування власності, підвищення рівня конкурентоспроможності продукції на сучасному етапі господарювання наповнюють новим змістом господарські процеси на промислових підприємствах та змінюють характер їх ресурсного забезпечення. Це стосується, насамперед, енергетичного господарства, яке, переважно, виконує функції розподілу обмежених енергетичних ресурсів між підрозділами промислового підприємства, що впливає на формування собівартості продукції, що виробляється. Інтереси учасників господарської діяльності щодо оптимального використання обмежених енергетичних ресурсів при виробництві продукції та підтримання безперервності функціонування основного й допоміжного обладнання стають рушійною силою при прийнятті управлінських рішень на підприємстві. Посилення обмеженості призводить до збільшення собівартості виробленої продукції, що в умовах скорочення платоспроможного попиту викликає загрози падіння потенційного прибутку та уповільнення темпів розвитку. Тому одним із пріоритетних напрямів економічної політики промислового підприємства є енергозбереження. Ефективним інструментом енергозбереження є стимулювання персоналу до зниження енергетичних витрат, що дозволяє без значних фінансових вкладень підвищити ефективність економічної діяльності підприємства, знизити витрати на виробництво товарів і надання послуг, а також підвищити продуктивність праці персоналу. Слід констатувати, що на сьогодні у світовій та вітчизняній практиці питання щодо стимулювання ефективності енергетичного господарства промислового підприємства є недостатньо розробленими й залишаються відкритими внаслідок відсутності єдності та системності поглядів і науково-методичних підходів до формування ефективної системи енергетичного забезпечення підприємства.

Таким чином, актуальність теми дисертаційного дослідження полягає в об'єктивній необхідності подальшого розвитку теоретико-методичних положень та розробки практичних рекомендацій щодо формування інструментарію стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства. Необхідність проведення подальших досліджень у даній галузі знань обумовлюють теоретичну та практичну значущість теми дисертаційної роботи Мирошніченко Г.Б. «Стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства», доцільність формування мети і основних завдань дисертаційного дослідження.

Тематика дисертаційного дослідження відповідає державним, галузевим та регіональним науковим програмам і темам, а також тематиці наукових досліджень планів науково-дослідних робіт ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» Міністерства освіти і науки України (м. Покровськ) за темами: «Стратегія забезпечення конкурентоспроможності: макро- та мікроекономічні аспекти» (номер державної реєстрації 0110U005823, 2010-2012 рр.), в рамках якої автором удосконалено систему матеріального стимулювання енергетичного господарства; «Моделі та інформаційні технології в детермінованих та стохастичних соціально-економічних системах» (номер державної реєстрації 0116U007865, 2017-2019 рр.), в рамках якої виконано обґрунтування меж економічно доцільного нарощення витрат на енергетичне обслуговування промислового підприємства; «Концептуальні засади сталого розвитку економічних відносин на мікро- та макрорівнях господарювання» (номер державної реєстрації 0117U005281, 2017-2020 рр.), у межах якої автором запропоновано науково-методичний підхід щодо стимулювання ефективності роботи енергетичного господарства.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій. У дисертації здійснено систематизацію, узагальнення та поглиблення положень теорії управління та теорії ефективності у частині формування системи стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства. Наукові положення, висновки та рекомендації, наведені автором, достатньо обґрунтовані. Дисертацію виконано на базі фундаментальних, загальнонаукових принципів і методів проведення досліджень, автором використано загальні та спеціальні економічні закони.

Достовірність основних положень і висновків дисертації визначається тим, що вони отримані при використанні наступних методів та прийомів проведення наукових досліджень, зокрема: узагальнення та аналізу (при дослідженні сутності економічної природи енергетичних послуг промислового підприємства); аналізу і синтезу (для розвинення рівнів концепції стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства, для уточнення теоретико-методичних засад оцінки ефективності енергетичних послуг); статистичний та порівняльний підходи (для оцінки корисних результатів роботи енергетичного господарства та витрат промислового підприємства на енергетичні послуги), економетричні

методи (для побудови шкали матеріального стимулювання працівників енергетичного господарства, для оцінки економічної ефективності енергетичного господарства промислового підприємства); модифікований метод аналізу ієрархій (для розробки інтегрального показника ефективності роботи підприємства залежно від результатів роботи енергетичного господарства), абстрактно-логічний (при формуванні теоретичних узагальнень та висновків). Основна гіпотеза наукового дослідження корелює з ідеями, висвітленими в наукових працях, науково-методичними розробками, матеріалами досліджень зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів з досліджуваної проблематики.

Наукове дослідження виконано на базі діючих законодавчих та нормативно-правових актів України у сфері управління промисловими підприємствами; автором широко використано дані та аналітичні матеріали Державної служби статистики України, офіційну фінансову та бухгалтерську звітність промислових підприємств. У дисертації містяться пропозиції, спрямовані на уточнення і розвиток наукових концепцій та ідей провідних вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів щодо стимулювання ефективного надання енергетичних послуг промислового підприємству, а також матеріали авторських досліджень. Висновки та пропозиції автора, викладені у дисертаційній роботі, повністю відображають основні результати проведеного дослідження.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження підтверджується їх апробацією на наукових та науково-практичних конференціях різних рівнів, публікаціями у наукових фахових виданнях України та періодичних виданнях інших держав, у виданнях, що включено до міжнародних наукометричних баз даних.

3. Повнота викладення основних результатів в опублікованих наукових працях. Ознайомлення з текстом дисертаційної роботи, авторефератом, науковими публікаціями, матеріалами впровадження Мирошніченко Ганни Борисівни дозволяє зробити висновок, що основні положення дисертаційної роботи достатньо повною мірою висвітлені в опублікованих за темою дисертації 15 наукових публікаціях, з яких 10 – у фахових виданнях, з них 2 – у виданнях, що включено до наукометричних баз, 5 тез у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 6,96 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 6,56 ум.-друк. арк.

Представлений автореферат дисертації достатньо повною мірою відображає зміст основних положень дисертаційної роботи.

4. Ступінь новизни наукових результатів, отриманих автором дисертації. Аналіз проведених наукових досліджень дає підстави стверджувати, що сукупність теоретичних та методичних положень дисертації характеризується науковою новизною та свідчить про особистий внесок автора у розвиток основних положень економічної теорії, теорії ефективності, теорії управління.

До основних положень, що характеризуються науковою новизною, на нашу думку, можна віднести такі.

1. Безпосередній науковий інтерес викликає уточнене трактування економічного змісту поняття «енергетичні послуги» та представлена в дисертації система класифікації енергетичних послуг у складі виробничих послуг інфраструктури підприємства з позиції економічної природи відповідно до місця і ролі в господарській діяльності промислового підприємства, уточнення особливості та міри їх участі у формуванні доданої вартості (стор. 33-34 дисертації, стор. 6 автореферату).

2. Науково-обґрунтованими слід вважати теоретичні положення дисертації у частині уточнення змісту рівнів концепції стимулювання ефективності енергетичного господарства промислового підприємства, яку, на відміну від існуючих, доповнено методами стимулювання, що утворюють базис для формування та реалізації процедур прийняття рішень, орієнтованих на узгодження реалізації інтересів працівників енергетичного господарства, безпосередньо енергетичного господарства та підприємства в цілому (стор. 68-70 дисертації, стор. 7-8 автореферату). Це дозволяє комплексно представити умови підвищення ефективності господарської діяльності вітчизняних промислових підприємств при оптимізації обсягів виробництва енергетичних послуг.

3. Науково-обґрунтованим слід вважати підхід до оцінки результатів роботи енергетичного господарства на основі показника «фонд часу роботи основного технологічного обладнання, забезпечений енергетичним господарством у режимний час», в якому відображається мета функціонування енергетичного господарства – забезпечення безперебійності перебігу виробничого процесу на підприємстві за рахунок своєчасного надання енергетичних послуг за мінімально можливих витрат енергетичних ресурсів. Це дозволить в найбільшій мірі узгодити інтереси енергетичного господарства і основного виробництва (стор. 94-101 дисертації; стор. 10 автореферату).

4. Науковий інтерес викликає проведений в дисертації аналіз взаємозалежності між витратами на енергетичне обслуговування виробництва та простоями основного технологічного обладнання. Це дозволило автору зробити висновок, що цей взаємозв'язок носить зворотний характер: зменшення витрат супроводжується зростанням простоїв обладнання в режимний час, а збільшення витрат обумовлює зменшення простоїв. Безпосередній науковий інтерес викликає прикладне значення визначення межі доцільного збільшення витрат на енергетичне обслуговування виробництва, перевищення якої не буде забезпечувати ефективний приріст корисного результату роботи енергетичного господарства (стор. 105-107, 115-188 дисертації; табл.1 на стор. 11 автореферату).

5. Оригінальною слід вважати розробку показника для узагальнюючої оцінки ефективності роботи енергетичного господарства промислового підприємства – «питомі витрати на енергетичне обслуговування виробництва» (стор. 121-127 дисертації; стор. 12 автореферату). Особливістю розробки є те, запропонований показник для оцінки ефективності роботи енергетичного господарства здатний відображати всі сторони діяльності

Використання теоретичних, науково-методичних та практичних рекомендацій щодо стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства в практичній діяльності суб'єктів господарювання створює сприятливі умови нормального перебігу основного технологічного процесу і, що не менш важливо, обґрунтованого скорочення витрат на енергетичне обслуговування виробництва й, тим самим, формує підґрунтя для підвищення ефективності господарської діяльності промислового підприємства на засадах енергозбереження.

6. Дискусійні положення дисертаційної роботи. У цілому позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних автором результатів, слід вказати на наявність ряду дискусійних положень за текстом дисертаційної роботи та автореферату.

1. При висвітленні специфіки функціонування енергетичного господарства автором наголошується на необхідності розгляду поряд з економічною сферою й екологічної, соціальної та інших (рис. 1.5 на стор. 50). Проте при дослідженні аналітичних даних щодо рівня впливу ефективності енергетичних послуг на ефективність промислового підприємства, представлених у пункті 3.3 дисертації, соціальні та екологічні показники, що характеризують передумови та наслідки результатів роботи енергетичного господарства, проаналізовано недостатньою мірою.

2. У пункті 2.2 автором наведені моделі залежності простоїв обладнання від витрат на енергетичне обслуговування (табл. 2.6 дисертації та табл. 1. На стор. 11 автореферату), які демонструють спадання простоїв з ростом витрат і дозволяють визначити межі доцільного рівня витрат, спираються на досить доказову статистичну базу, але математично потребують додаткового обґрунтування.

3. У пункті 3.1 автором надано послідовність реалізації процедури оцінки ефективності роботи енергетичного господарства промислового підприємства. Як видно з наведеної послідовності, важливе місце процедури займають порівняння досягнутої величини показника питомих витрат на енергетичне обслуговування з його нормативним значенням. Слід пояснити, яких кількісних меж можуть набувати дані нормативи для промислового підприємства залежно від специфіки діяльності.

4. Розглядаючи практичні аспекти реалізації запропонованого науко-методичного підходу до оцінки ефективності енергетичного господарства промислового підприємства (п. 3.1 дисертації), було б доцільним більш детально зупинитися на формуванні емпіричної бази для порівняння досягнутих результатів і планових завдань.

5. Представлений в дисертації науково-методичний підхід до оцінки впливу результатів роботи енергетичного господарства на ефективність роботи підприємства (пункт 3.3 дисертації) апробовано в умовах ПрАТ «Кераммаш», що спеціалізується на випуску обладнання термообробки. Вважаємо за доцільне пояснити універсальність наданих розробок або акцентувати увагу на врахуванні впливу специфіки особливостей перебігу технологічних процесів та техніко-економічних параметрів продукції.

Слід відзначити, що наведені зауваження мають дискусійний характер, що не знижує загальної позитивної оцінки виконаного Мирошниченко Ганною Борисівною дисертаційного дослідження.

7. Загальний висновок.

Представлена дисертаційна робота Мирошниченко Ганни Борисівни на тему «Стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства» є завершеним науковим дослідженням, яке вирішує актуальне наукове завдання обґрунтування і розробки системи стимулювання ефективності енергетичного господарства. Тематика дисертаційного дослідження є актуальною і відповідає пріоритетним напрямкам державної політики України та відповідним науковим програмам національного та регіонального рівня.

Дисертація характеризується новизною одержаних результатів та висновків та відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою КМУ від 24 липня 2013 р., № 567 зі змінами та доповненнями, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р. Зміст автореферату відображає основні положення дисертаційної роботи. Опубліковані за темою дисертації наукові праці досить повно відображають одержані результати, у т.ч. у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, та у наукових періодичних виданнях з тематики дисертаційного дослідження. Слід визнати достатність оприлюднення основних положень дисертації на науково-практичних конференціях та достатній рівень впровадження на рівні державних органів управління та промислових підприємств. В цілому дисертація заслуговує на позитивну оцінку, а її автор – Мирошниченко Ганна Борисівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

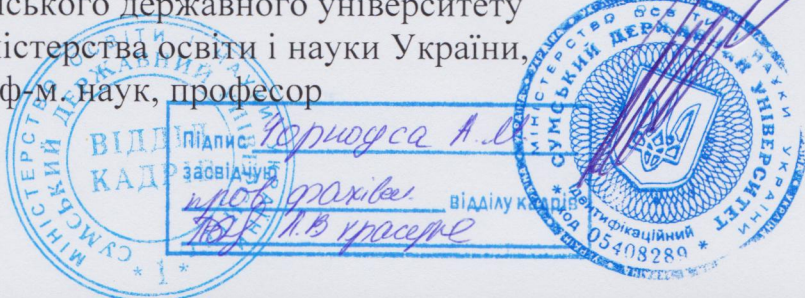
ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

доцент кафедри економіки,
підприємництва та бізнес-адміністрування
Сумського державного університету
Міністерства освіти і науки України,
кандидат економічних наук, доцент

О.М. Маценко

Особистий підпис Маценка О.М. засвідчую:

Проректор з наукової роботи,
Сумського державного університету
Міністерства освіти і науки України,
д-р ф-м наук, професор

А.М. Черноус